

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Герич Катерини Іванівни
**«Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості
населення»,**

представлену на здобуття ступеня доктора філософії з
галузі знань 19 – Архітектура та будівництво,
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування

Детальне ознайомлення із дисертацією Герич Катерини Іванівни «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо оцінки актуальності, наукового рівня, новизни, обґрунтованості і достовірності представлених теоретичних положень, практичного значення, змісту, завершеності та відповідності нормативним вимогам, а також рівня виконання поставленого наукового завдання та оволодіння дисертанткою методологією наукової діяльності.

Актуальність обраної теми. На сучасному етапі розвитку України, в умовах зміни економічних формацій, адміністративно-територіальних реформ, депопуляційних процесів, трудової еміграції працездатного населення та екзистенційного випробування російським воєнним вторгненням, яке призвело до катастрофічних руйнувань, загибелі сотень тисяч людей й мільйонних внутрішніх та зовнішніх міграційних потоків, проблема, яку поставлено у дослідженні, набуває зовсім нового ступеню значущості. Повоєнне відновлення країни, безумовно, потребуватиме опрацювання теоретичних засад щодо формування центрів зайнятості населення та науково обґрунтованих рекомендацій щодо їх архітектурно-просторової та функціонально-планувальної організації. Й той факт, що дисертантка зосереджує наукове дослідження саме на спробі архітектурними методами вирішити проблему безробіття, працевлаштування та перекваліфікації населення, завдяки використанню потенціалів «занедбаних» промислових зон та трансформації їх на інноваційні центри зайнятості, свідчить про «наукову інтуїцію» авторки.

В цій площині, обрана здобувачкою тема для її дисертаційної роботи, є надзвичайно актуальною та потребує ґрунтовного вивчення не лише для досліджуваного нею міста Чернівці та Чернівецької області, а й для України в цілому.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується отриманими авторкою результатами проведеного порівняльного й критичного аналізу теоретичного та практичного світового

досвіду формування архітектури центрів зайнятості населення та їх історичного розвитку; розвою інноваційної діяльності у промисловості та сучасній архітектурі. При здійсненні авторського дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи, які забезпечили належний рівень його обґрунтованості і достовірності. Результатом стали запропоновані принципи і прийоми, а також методичні засади та практичні рекомендації щодо формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення для міста Чернівці та Чернівецької області, що відповідає визначеній меті та завданням. Робота є структурованою та логічною, відрізняється ґрунтовністю аналізу. Проаналізована здобувачкою джерельна база дослідження налічує 240 найменувань.

Достовірність основних положень дисертації підтверджується:

– позитивною оцінкою отриманих результатів на міжнародних конференціях та в рецензованих наукових фахових виданнях, де їх було оприлюднено авторкою у формі наукових публікацій, щодо їх наукової новизни із дотриманням принципів академічної доброчесності;

– вдалою практичною апробацією у навчальний процес кафедри містобудування та урбаністики, а також кафедри архітектури та збереження об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, що підтверджується Актами впровадження результатів дослідження, які надано в Додатках до дисертації.

Враховуючи вищенаведені аргументи можна зробити позитивний висновок щодо наукової обґрунтованості і достовірності основних положень даного дослідження, а також їх відповідності заявленим меті та завданням.

Наукова новизна одержаних результатів.

Цікавим й новим, в представленій науковій роботі, є об'єкт дослідження – «інноваційний центр зайнятості», поняття якого було вперше введено та обґрунтовано здобувачкою. Для нової типологічної групи архітектурних об'єктів запропоновано класифікацію; сформульовано принципи їх формування та побудовано низку моделей (функціональних та концептуальних).

Окрім цього, Катериною Герич було розроблено мережу комплексів інноваційних центрів зайнятості, із визначенням їх ієрархії складових та розрахунком радіусів доступності для населення.

Практичне значення одержаних результатів.

Отримані здобувачкою результати мають прикладне практичне значення та можуть бути використані для доповнення нормативних документів державних будівельних норм України, а також застосовуватися в проектуванні

громадських (зокрема адміністративних) та промислових будівель. Отримані теоретичні нароби можуть бути впроваджені в навчальний процес профільних ЗВО зі спеціальності 191 – Архітектура та містобудування, як методологічне обґрунтування до курсових та дипломних проектів інноваційної спрямованості, оновлення навчальних програм тощо.

Оцінка наукових публікацій.

Здобувачкою протягом 2017 – 2022 рр. опубліковано 13 наукових публікацій, зокрема 9 – одноосібних, в яких висвітлено основні результати проведеного дослідження. Серед опублікованих публікацій варто відмітити 3 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б», та одну статтю у періодичному фаховому виданні, проіндексованому у базі SCOPUS. Okремо варто відмітити участь авторки та публікацію 8 тез наукових доповідей у матеріалах міжнародних науково – практичних конференцій та одну статтю, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Кількість та якість виконаних публікацій відповідає вимогам п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення.

Дисертація виконана відповідно до вимог ДАК України, етики вимог щодо наукового стилю, мови та оформлення роботи. Представлена на розгляд дисертація Герич Катерини Іванівни є завершеною науковою працею, яка складається із двох томів. Перший том включає: анотацію, термінологічний словник, вступ, 4 розділи, висновки, список використаних джерел та додатки (А – Г); другий том вміщує додатки (Д – Н).

У вступі здобувачкою обґрунтовано актуальність теми дослідження, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами; подаються відомості про публікації та впровадження наукового дослідження, особистий внесок здобувача. Надається загальна характеристика роботи, її обсяг та структура. Формулюється мета та завдання дослідження, його предмет та об'єкт; висвітлено методи та методику проведення дослідження; визначено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретичні основи і передумови розвитку та формування інноваційних центрів зайнятості» авторкою досліджується та проводиться критичний аналіз наукової літератури, теоретичних та практичних праць, пов'язаних із вивченням зайнятості населення та процесів трудової міграції. Здійснено детальне дослідження структури центрів зайнятості; виконано ретроспективний аналіз їх історичного розвитку; вивчення

вітчизняних і закордонних центрів зайнятості. Окремо досліджується промисловість та способи комбінування і створення міжгалузевих комплексів. Слушно вивчається поняття інновацій у промисловості та архітектурі, яке підтверджується детальним аналізом інноваційних промислових об'єктів України та світу.

У другому розділі **«Методика проведення дослідження. Класифікація інноваційних центрів зайнятості»** авторкою аналізуються і описуються використані теоретичні та практичні методи проведення наукового дослідження та запропоновано комплексну методику дослідження, із виділенням двох груп методів: «методи вивчення» та «методи розв'язання». Заслуговує на увагу проведене вивчення прототипів інноваційних багатофункціональних комплексів із виробничою функцією (технопарків, промислових кластерів, територіально – виробничих комплексів) та виділення трьох типів факторів впливу на організацію інноваційного центру зайнятості (фактори стадії «до проектування», «етапу проектування» та стадії «після проектування»).

Слід відмітити й розроблену здобувачкою типологічну класифікацію інноваційних центрів зайнятості за містобудівними та об'ємно-просторовими ознаками, функціонально-планувальною організацією.

У третьому розділі **«Принципи, прийоми та моделі формування архітектури інноваційних центрів зайнятості»** авторка формулює принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості, які поділено на дві групи: загальні (для мережі та комплексів) та спеціальні (окремо для мережі, окремо для комплексів). Загальні принципи: контекстуальна інтеграція, доступність, адаптивність, відповідність професійному та галузевому напрямку. Спеціальні принципи для мережі: об'єднання (єдності) та супідрядності. Спеціальні принципи для комплексу: поліфункціональності, ергономічності, екологічності, модульності. Окрім принципів, Катериною Герич виділяються й прийоми проектування, зокрема: пермакультурний, композиційний, ергономічного розрахунку, психологічної та контекстуальної адаптації, які являються засобами втілення окреслених принципів. Цінними є розроблені функціональні моделі інноваційного центру зайнятості для малого, середнього та великого комплексу і визначені площі їх функціональних зон.

У четвертому розділі **«Рекомендації щодо організації мережі та комплексів інноваційних центрів зайнятості»** здобувачкою виконано розробку і розрахунок мережі та радіусів доступності комплексів для населення. Слід відзначити розроблену концептуальну модель мережі інноваційних центрів зайнятості для міських і сільських населених пунктів м. Чернівці та Чернівецької області на основі виробничої зони галузей промислового сільського, лісового та рибного господарств, а також

використання математичних методів побудови діаграми Вороного для графічного моделювання зон обслуговування міської та обласної мережі.

Цінними є розроблені рекомендації щодо нормативного забезпечення проектування інноваційного центру зайнятості, які включають необхідні зміни і доповнення до існуючої нормативної документації та рекомендації щодо створення різноманітних функціональних зон у комплексі інноваційного центру зайнятості. Варто виділити опис застосування пермакультурного методу проектування при створенні інноваційного центру зайнятості та розробку блоку-модулів для кожної функціональної зони комплексу, а також виконаний експериментальний проект щодо організації комплексу інноваційного центру зайнятості в м. Чернівці, який виконано на основі реконструкції «занедбаной» промислової зони міста.

Слід відмітити послідовність, логічність та структурованість дисертаційного дослідження, загальні висновки якого відповідають завданням роботи та показують, що поставлена мета роботи, в цілому, була досягнута.

До основних здобутків роботи слід віднести:

- обґрунтування поняття «інноваційний центр зайнятості» та розробку класифікації цієї нової типологічної групи архітектурних об'єктів;
- формулювання принципів формування архітектури інноваційних центрів зайнятості та розробку функціональних моделей для різних типів комплексів;
- опрацювання мережі комплексів інноваційних центрів зайнятості із виділенням її ієрархічних рівнів та розрахунком радіусів доступності для населення;
- впровадження науково-практичних результатів дослідження в освітні програми профільних ЗВО.

Дискусійні положення, зауваження та побажання.

Загалом позитивно оцінюючи наукове дослідження «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення» Герич Катерини Іванівни слід зазначити, що в процесі розгляду матеріалів дисертаційної роботи виникли певні зауваження:

1. Предмет дослідження щодо назви роботи «Принципи формування...» сформульовано більш розширено: «теоретичні та методичні основи архітектурно-планувальної та функціональної організації...»; теж саме стосується й формулювання мети (стор. 26, 28);

2. Бажано було б узгодити кількість завдань дослідження (13-ть) та викласти їх узагальнене формулювання відповідно до кількості та змісту розділів роботи (4-ри) (стор. 27-28);

3. Подекуди викладення матеріалу набуває ознак «методичних вказівок», як-то: «Виконання наукової роботи розпочинається із вибору методів дослідження, що повинні відповідати меті наукової роботи... З їх допомогою науковець може швидко досягти поставленої мети...» (стор. 84);

4. Рисунки 3.8 – 3.11 та 3.12 – 3.13 мають однакові назви. Щодо першої групи рисунків – різнобарв'я кольорів фону та відтінків сірого заважають сприйняттю текстової інформації (стор. 169 – 172). Щодо другої групи рисунків/таблиць: «Експериментально визначені...» (стор. 173 – 174). З попереднього тексту не зрозуміло ким саме визначені «максимально можливі площі функціональних зон та їх відсоткове співвідношення із іншими зонами», якщо автором, то не зрозуміло як проводився експеримент (стор. 168);

5. На наш погляд, не є зрозумілим зв'язок між розрахунком «місткості території комплексу щодо кількості працюючих», яка походить від «середнього показника 100 працівників / 1 га території комплексу» (стор. 185), із визначенням кількості комплексів (малих, середніх, великих) для проектування мережі інноваційних центрів зайнятості (стор. 180, 182, 184) для різних груп населених пунктів (згідно ДБН Б.2.2-12:2019, табл. 4.2) із населенням від 50 тис. до 800 тис. осіб та більше (табл. 4.4, 4.5, 4.6).

6. У тексті дисертації є певні друкарські та технічні похибки, як-то: «За демографічним складом відсоток населення України поступово зменшується» – не зрозуміло якого населення (стор. 24); ймовірно, мало бути «асоціативне мислення» замість «асоціальне...» (стор. 91).

7. Бажано у висновках окреслити напрями подальших досліджень, та запланувати видання дисертації у вигляді монографії чи довідника з проектування нової типологічної групи архітектурних об'єктів – «інноваційний центр зайнятості населення», який, по суті, набуває ознак нової форми організації виробничих зон у межах населених пунктів та поза їх межами.

Висловлені зауваження не впливають на загальну високу оцінку наукової праці, позитивні якості якої переважають у загальній оцінці змісту та глибини опрацювання проблеми цього дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії...»

Дисертація Катерини Іванівни Герич «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зокрема пп.5,6,7,8,9. В представленій роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Робота є завершеною, самостійною науковою працею, отримані результати якої свідчать про

важливий внесок авторки в науку.

Загальний висновок

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що дисертаційна робота Герич Катерини Іванівни «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування показує високий рівень виконання здобувачкою поставленого завдання та доповнює існуючі знання містобудування і архітектури.

Вважаю, що дисертація Герич К.І. «Принципи формування архітектури інноваційних центрів зайнятості населення» є завершеною, самостійною науковою працею, відображає основні теоретичні та практичні положення роботи, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії...», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, та напрямку наукового дослідження освітньо – наукової програми КНУБА з вищезазначеної спеціальності, а її авторка, Герич Катерина Іванівна, заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

Рецензент,
доктор архітектури, професор,
професор кафедри містобудування,
Київського національного університету
будівництва і архітектури

І.І. Устінова

Підпис І.І. Устінової засвідчую
Вчений секретар Вченої ради КНУБА
к.т.н. доцент

М.О. Клименко